

- **VII. Η ΥΣΤΕΡΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ (4ος -6ος αι. μ. Χ.)**

- **1. Η μετεξέλιξη του Ρωμαϊκού κράτους (4ος -5ος αι. μ. Χ.)**

- **1.1. Ο Διοκλήτιανός και η αναδιοργάνωση της αυτοκρατορίας**

- **Οι διοικητικές αλλαγές.** Ο Διοκλητιανός έγινε το 284 μ. Χ. και θέλησε να φέρει την τάξη στο Ρωμαϊκό κράτος. Θεωρώντας ότι ένας ηγέτης δεν επαρκεί για τις ανάγκες μιας αυτοκρατορίας, αν και, αποφάσισε να μοιράσει την εξουσία, ώστε και ο να μπορεί να επεμβαίνει άμεσα όπου υπήρχε πρόβλημα και να φυλάσσονται καλύτερα τα σύνορα. Έτσι πρόκρινε ως διοικητικό σύστημα την **Τετραρχία**: βασίστηκε στη διοικητική διαίρεση του κράτους σε ανατολικό και δυτικό. Η εξουσία μοιράστηκε σε τέσσερα κέντρα. Με τον τρόπο αυτό πέτυχε να διατηρήσει για κάποιο όχι μεγάλο χρονικό διάστημα την της αυτοκρατορίας.

- Η αυτοκρατορία μοιράστηκε ως εξής:

- Ο Διοκλητιανός έγινε αυτοκράτωρ στο τμήμα του κράτους με έδρα τη της Βιθυνίας και έφερε τον τίτλο του

- Ο Γαλέριος έγινε στο ανατολικό τμήμα με έδρα το Σίρμιο της Σερβίας και τον τίτλο του

- Ο Μαξιμιανός έγινε αυτοκράτωρ στο δυτικό τμήμα με έδρα το της Ιταλίας και τον τίτλο του Αυγούστου

- Ο Κωνστάντιος ο Χλωρός έγινε συνάρχοντας στο δυτικό τμήμα με έδρα τους της Γαλατίας και τον τίτλο του Καίσαρα.

- Πρωτεύουσα του κράτους και έδρα της συγκλήτου παρέμεινε η

- **Η αλλαγή στη μορφή του πολιτεύματος.** Μεταβλήθηκε ο χαρακτήρας της

- Το κράτος χωρίστηκε σε μικρές που διοικούνταν από υπαλλήλους διορισμένους από τον αυτοκράτορα.

- Ο στρατός είχε δικούς του ανά περιοχή, διαφορετικούς από τους διοικητές των επαρχιών. Έτσι αφαιρέθηκε από το στρατό η εξουσία.

- Ο αυτοκράτορας συγκεντρώνει στο πρόσωπό του εξουσίες στα πρότυπα των βασιλέων της Περσίας, γίνεται απρόσιτος για τους υπηκόους του, φορά διάδημα και πορφύρα και επιβάλλει την Τέλος προσφωνείται «Ζεύς» και απαιτεί να λατρεύεται ως Η Ηγεμονία (principatus) μετατρέπεται σε Απόλυτη Μοναρχία (dominatus).

-
- **1.2. Μ. Κωνσταντίνος : Εκχριστιανισμός και ισχυροποίηση της ρωμαϊκής Ανατολής**
-
- **Η δημιουργία του χριστιανικού ρωμαϊκού κράτους.** Η Τετταρχία δεν έλυσε τα προβλήματα, αντίθετα δημιούργησε έντονους και αλληλοεξόντωση των διαδόχων του Διοκλητιανού και των συναρχόντων τους. Ο αναδείχθηκε μέσα από συγκρούσεις. Διαδέχθηκε τον πατέρα του Κωνσταντίο Χλωρό ως Καίσαρας των δυτικών επαρχιών και επικράτησε αφού:
 - ● Νίκησε στη Μουλβία γέφυρα του Τίβερη κοντά στη Ρώμη τον αντίπαλό του στη Δύση (312 μ. Χ.) και αναδείχθηκε Αύγουστος.
 - ● Συνεννοήθηκε με τον Αύγουστο της Ανατολής και αποφάσισε μαζί του στο Μιλάνο να μην προσλάβουν Καίσαρες και να διοικήσουν την αυτοκρατορία από κοινού (313 μ. Χ.)
 - ● Νίκησε κοντά στην Ανδριανούπολη και θανάτωσε τον μόνο αντίπαλό του Λικίνιο (324 μ. Χ.) και ανακηρύχθηκε
 - Επί των ημερών του το πολίτευμα έγινε πιο απολυταρχικό από όσο ήταν στην εποχή του Ο αυτοκράτορας είναι πια και για τη σύγκλητο, περιστοιχίζεται από υπαλλήλους και το ανακτορικό που τον συμβουλεύουν μόνο όταν το επιθυμεί. Όταν η πρωτεύουσα μεταφέρεται στην Κωνσταντινούπολη η σύγκλητος μετατρέπεται σε σώμα διακοσμητικού χαρακτήρα πλαισιώνοντας τον αυτοκράτορα στις δεξιώσεις.
 - Καθοριστική ήταν η στάση του στο θέμα της λατρείας. Ο αυτοκράτορας είναι πλέον εκλεκτός του και κυβερνά με τη θεία χάρη. Αν και διατήρησε ως το τέλος της ζωής του τον τίτλο του Μεγίστου, εκδήλωσε φανερά και έμπρακτα την υποστήριξή του στο
 - ● Με το διάταγμα των, κοινή απόφαση δική του και του Λικίνιου, χορηγήθηκε στους υπηκόους της αυτοκρατορίας απόλυτη στην επιλογή λατρείας. Το διάταγμα αυτό της ανεξιθρησκίας υπογράφηκε στο Μιλάνο τον Φεβρουάριο του μ. Χ. και ίσχυε για του κατοίκους του τμήματος. Λίγους μήνες αργότερα έγινε δεκτή η ίδια απόφαση και για τους κατοίκους του ανατολικού τμήματος, στη Νικομήδεια της Βιθυνίας. Έτσι άρθηκαν όλες οι διακρίσεις σε βάρος των χριστιανών κατοίκων της αυτοκρατορίας.
 - ● Μετά τη νίκη στη Μουλβία γέφυρα ο Κωνσταντίνος
 - είχε υιοθετήσει το ως σύμβολο στις
 - των στρατιωτών του.
 - ● Καθιέρωσε το θεσμό των Συνόδων για την προστασία του χριστιανισμού από τις αιρέσεις.
 - ● Οικοδόμησε μαζί με τη μητέρα του
 - ● Βαφτίστηκε λίγο πριν πεθάνει.
 -
 - **Η ίδρυση της Κωνσταντινούπολης.** Ο Μ. Κωνσταντίνος θέλησε να μεταφέρει το κέντρο αποφάσεων στην Ανατολή για να επιτύχει την ισχυροποίηση της μοναρχίας και τον της αυτοκρατορίας. Του
 - ● Η Νέα Ρώμη όπως αρχικά ονομάστηκε η νέα πρωτεύουσα χτίστηκε πάνω στο, την αρχαία μεγαρική αποικία του 7ου π. Χ. αι. με οικιστή τον Βύζαντα. Τα εγκαίνια της Κωνσταντινούπολης έγιναν στις 11 Μαΐου 330. Από τότε αρχίζει τυπικά η ιστορία του Ανατολικού τμήματος της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Η τύχη της Βυζαντινής αυτοκρατορίας ταυτίστηκε απόλυτα με την τύχη της Κωνσταντινούπολης.





- • Λόγοι μεταφοράς της πρωτεύουσας:
- -Διοικητική ανάγκη για αντιμετώπιση προβλημάτων από επιδρομές.
- -Η παλιά πρωτεύουσα ήταν ταυτισμένη με τον κόσμο και την αρχαία ρωμαϊκή παράδοση
- -Η νέα πρωτεύουσα ήταν σε καλύτερη στρατηγικά περιοχή για την άμυνα και την ανάπτυξη
- -Η νέα πρωτεύουσα ήταν σε περιοχές που κατοικούνταν από και χριστιανούς. Σιγά σιγά λοιπόν αποκτά ελληνικό χαρακτήρα.
- Η αυτοκρατορία που αρχίζει να διαμορφώνεται με κέντρο την Κωνσταντινούπολη βασίζεται σε τρία στοιχεία:
 - • Τη ρωμαϊκή παράδοση
 - • Τη πίστη
 - • Την ελληνική κληρονομιά
-
- **1.4. Ο εξελληνισμός του Ανατολικού Ρωμαϊκού κράτους**
-
- Αίτια:
 - - Η της πρωτεύουσας πλησιέστερα προς τις ανατολικές επαρχίες
 - -Η υπεροχή του ελληνικού στοιχείου και της ελληνιστικής πολιτιστικής παράδοσης στην Ανατολή
 - -Η της αυτοκρατορίας σε ανατολική και δυτική (Μ. Θεοδόσιος 395 μ. Χ.) βοήθησε στη βαθμιαία αυτονόμηση του ανατολικού τμήματος
 - -Η παιδεία καλλιεργήθηκε στο ανατολικό τμήμα της αυτοκρατορίας και στην Αθήνα
 - -Η πνευματική δραστηριότητα μεταφέρθηκε σταδιακά στην Κωνσταντινούπολη
 - - Ιδρύεται το Πανδιδακτήριο από τον Θεοδόσιο Β' (425 μ. Χ.) όπου σταδιακά έχουμε υπεροχή της ελληνικής γλώσσας και φιλολογίας έναντι της λατινικής.
 - - Σύνταξη των δικαστικών αποφάσεων και των διαθηκών στην ελληνική γλώσσα με αυτοκρατορικά διατάγματα (397 και 439 μ. Χ.)
-
- Ο οριστικός της αυτοκρατορίας σε ανατολική και δυτική από το Μ.Θεοδόσιο το 395 μ. Χ. σηματοδοτεί κατά πολλούς ερευνητές την απαρχή της Βυζαντινής ιστορίας. Το δυτικό τμήμα κατέρρευσε υπό το βάρος αλληπάλληλων επιδρομών κυρίως γερμανικών φύλων (476 μ. Χ.) είναι το τέλος του ρωμαϊκού κόσμου στη Δύση). Το ανατολικό

τμήμα νικά τους βαρβάρους, ξεφεύγει από τον κίνδυνο του εκγερμανισμού, λόγω της ισχυρής αντίστασης των ελλήνων λογίων και πολιτικών (αντιγερμανική/ αντιγοτθική κίνηση) και συνεχίζει την πορεία του με κυρίαρχο το ελληνικό στοιχείο.

-
- **2. Η εποχή του Ιουστινιανού**
-
- **2.2. Η ελληνοχριστιανική οικουμένη**
- Στην εξωτερική του πολιτική ο Ιουστινιανός εμπνέεται από το όραμα της ανασύστασης της παλαιάς ρωμαϊκής Στην εσωτερικής του πολιτική όμως στόχος του είναι η συνοχή των λαών της αυτοκρατορίας με συνεκτικό ιστό την ελληνική πολιτιστική παράδοση και τη χριστιανική πίστη. Έτσι διαμορφώνεται η βυζαντινή φυσιογνωμία του κράτους σε οικουμένη.
- Τα κύρια σημεία της εσωτερικής πολιτικής του Ιουστινιανού είναι τα ακόλουθα :
- **Ισχυροποιείται η απόλυτη μοναρχία** . Θεμελιώνεται μετά την καταστολή της Στάσης του (532 μ. Χ.). Ο αυτοκράτορας θεωρείται πλέον εκλεκτός του Θεού που κυβερνά ελέω του για το καλό των υπηκόων του.
- **Επιβάλλεται μια θρησκεία κι ένα δόγμα** . Οι αρχαίες θρησκείες αντιμετωπίζονται με(κλείσιμο της νεοπλατωνικής σχολής των Αθηνών το 529, δήμευση της περιουσίας της), εξοντώνονται οι θρησκευτικές (επιείκεια μόνο για Εβραίους), εκχριστιανίζονται οι λαοί στα σύνορα της αυτοκρατορίας και γίνεται έργο (Καύκασος, Νουβία, Σαχάρα, Δούναβης), οικοδομείται η Αγία Σοφία.
- **Γίνεται συστηματική κωδικοποίηση του δικαίου** . Το νομοθετικό έργο ου Ιουστινιανού είναι τεράστιο και αποτελεί τη σπουδαιότερη πλευρά της πολιτικής του. Κωδικοποιούνται οι παλιοί νόμοι που είναι στη λατινική γλώσσα (Ιουστινιάνειος κώδικας, Πανδέκτης, Εισηγήσεις), οι νεότεροι όμως εκδίδονται στην για να γίνονται κατανοητοί από όλους (Νεαρές από το 534 και μετά). Το σύνολο της νομοθεσίας ονομάζεται Corpus juris civilis (αστικό δίκαιο) τον 16ο αι. και αποτέλεσε τη για τη νομοθεσία των νεότερων κρατών.
- **Θεμελιώνεται νέο διοικητικό σύστημα** προς αποφυγή του εκφεουδαρχισμού της αυτοκρατορίας . Με μια σειρά από Νεαρές παραχωρείται η εξουσία στους στρατιωτικούς διοικητές των περιοχών που ήταν εκτεθειμένες σε επιθέσεις εχθρών. Το μέτρο στόχευε μεταξύ άλλων στην αντιμετώπιση της ανάπτυξης των μεγάλων Με διατάγματα προσπαθεί να πλήξει τους (μεγαλοκτηματίες). Έτσι αποτράπηκε η κατάτμηση σε φέουδα, φαινόμενο που παρατηρήθηκε στο δυτικό μεσαιωνικό κόσμο.